

Поводом текста [Tumač i too much](#) [Теофила Панчића](#)

Једном давно, у Краљевини СХС и Краљевини Југославији, сви Срби живели су у једној држави (звучи застрашујуће), заједно с још неким народима. После Другог светског рата, у складу са одлукама на Другом заседању Авноја, број држава, то јест социјалистичких република у којима Срби живе као аутохтон народ пење се на четири: Србија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Хрватска – да би уставним променама од 1971. до 1974. године биле успостављене и две нове државолике заједнице Војводина и Косово и Метохија. Паралелно с тим процесом квазидржавног размножавања простом деобом, људи су уживали у свакодневици и свако је могао да се нада, а неко богами не само да се нада да ће једнога дана отпутовати у Трст, посетити пијацу на Понте росу и купити два дукса, ципеле и кишобран. И то је сведена новија српска историја: прво фруштук, ондак на пут, ондак сецесионистички ратови у одбрану тековина из Јајца.

Овакав увод неопходан је да бисмо боље представили текст под насловом *Tumač i too much*

чији је аутор Теофил Панчић. Панчић, наиме, не престаје да нас обавештава о томе шта мора бити ако мислимо да он буде иоле задовољан. У својој времешној колумни *Нуспојаве*

, у поменутом тексту од 8. септембра, аутор се бави називом језика у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини и Хрватској. Пошто је службено и врло професионално испрашио „језички вапај” неког Црногорца из Војводине тако што је указао да је у Србији бесмислено издвајати црногорски језик, Панчић Србима у Црној Гори удара ћушку једнаком снагом као овом црногорском активисти којег назива Стевовић Ненад, уместо Ненад Стевовић, што је Панчићев манир у случајевима кад некога треба обележити као неважно биће, недостојно да му се име и презиме напишу у правилном редоследу. *Језик је исти, али као што у Србији треба да се зове српски, тако у Црној Гори треба да се зове црногорски.*

Ова парафраза, поред тога што представља диван пример реципроцитета, оличава принципе Панчићеве филозофије језика који важе и за Босну и Херцеговину и Хрватску.

Подвучимо: Панчић каже да је језик у четири балканске земље исти, из чега извлачи закључак да није велика смејурија да се тај језик зове по бившим социјалистичким републикама

, а сада независним државама, територијално дефинисаним на симпозијуму етнолога ентузијаста 29. новембра 1943. године. У чему је драж и лепота тог Авноја кад у схватањима паметних људи успева далекосежније да утемељи интегрисам *посебности*

него, рецимо, Декларација о независности САД, из које нико никад није извукао право Американаца да енглески језик назову америчким? Босна и Црна Гора јесу географско-регионални појмови и оправданост назива босански и црногорски језик равна је оправданости назива амерички, новозеландски и аустралијски језик, па и совјетски и римски уместо руског и латинског. Ако су Црна Гора и БиХ територијалне одреднице, то јест топоними са атрибутом признатих држава, Хрватска је у другој равни, то је национално име за државу Хрвата. Ипак, питање је у каквој је изворној вези штокавица с Хрватима, и зашто Хрвати, тако жељни да се дистанцирају од српског језика, за основицу сопственог књижевног идиома нису узели неки свој дијалекат, на пример чакавски.

Подвучимо: Панчић каже да је језик у четири балканске земље исти, из чега извлачи закључак да није велика смејурија да се тај језик зове по бившим социјалистичким републикама, а сада независним државама, територијално дефинисаним на симпозијуму етнолога ентузијаста 29. новембра 1943. године.

Погледајмо како изгледа Панчићева аргументација:

Зашто тако мислим? Да нећу можда, за Матијом Бећковићем, да кажем како црногорски језик не постоји? Таман посла, наравно да постоји: па ево, и Стевовић Ненад говори њиме. Само што, авај, црногорски језик није у лингвистичком смислу нешто друго у односу на српски језик. Или на хрватски. Или на босански. То јест, нити један од ова четири-у-једном не постоји као засебан лингвистички ентитет, онако како постоји, на пример, словеначки или македонски, и како чак и лаик по елементарном језичком слуху може да осети чим их чује.

Заиста не знам да ли се Теофил Панчић прави невешт или не успева да сагледа суштину ствари. Нико не спори да „црногорски језик није у лингвистичком смислу нешто друго у односу на српски језик”... Питање је да ли је именовање језика у Црној Гори плод политичког насиља, у којем се право тамошњих Срба на сопствени језик грубо оспорава, а о „правима“ ствари и феномена да се зову својим именом да и не говорим. Може ли се, наима, на референдуму и у скупштини изгласати којим су језиком говорили и писали Његош и Марко Миљанов? Сензибилитет Т. Панчића, уверен сам, одговорио би да *им*

а да може

и чак

мора да може

.Панчић мрзи све што се политичком вољом не д

â изменити, то јест не мрзи баш, драга му је истина, али су му одређени интереси неких народа дражи од истине, а тек од Срба...

Уосталом, Његош није знао за Јајце, нити је знао да ће се догодити Блажо Јовановић, а да јесте, никад ништа не би написао, све у страху од

покољења која дјела суде

, у чије би име и Теофил могао да говори ако се Мишко Вуковић некако прехлади.

Своје елементарне увиде у дијалектологију Панчић излаже овако:

Све је то у БХСЦГ четвороуглу један полицентрични стандардни језик штокавске основице. То је до баналности ноторна и необорива научна истина, а све друго је шарлатанско будалесање, и недостојно је озбиљног човека прегањати се или "полемисати" са онима који би тврдили другачије; то не би било ништа паметније и смисленије него озбиљно се убеђивати и разјашњавати с веселјацима који држе да је Земља равна плоча коју држе два слона, стојећи на четири гигантске корњаче, које пак стоје на осам оријашких опосума, дочим ови балансирају на леђима шеснаест огромних мунгоса.

Слажем се са аутором. Само бих додао да шеснаест мунгоса играју кан-кан на носу Теофила Панчића и неће да престану док им не открије ко редовно тврди да су у питању различити језици. Јесу ли то Срби или Хрвати?

Може ли се, наиме, на референдуму и у скупштини изгласати којим су језиком говорили и писали Његош и Марко Миљанов? Сензибилитет Т. Панчића, уверен сам, одговорио би да *има да може* и чак *мора да може*. Панчић мрзи све што се политичком вољом не дâ изменити, то јест не мрзи баш, драга му је истина, али су му одређени интереси неких народа дражи од истине, а тек од Срба...

Шта овај човек у ствари ради? Формално, наставља политику комуниста, који су из неких разлога пропустили да заврше свој животно-идеолошки посао уништења „великосрпског хегемонизма” и с њим заједно легитимних националних права Срба. То је тако, али

примарна мотивација, наравно, много је ближа савременом животу и интересима. Према језичкој формули Теофила Панчића, целокупна писана култура Срба који су авнојском вољом и Уставом из 1974. остали ван граница Србије постаје босанска, хрватска или црногорска, а Срби у тим републикама принуђени да свој језик зову босански, хрватски или црногорски. Које Панчић мисли да се руга у лице овим незаборавним текстом? Откуд му идеја да равноправност народа може да произведе бесмислице које ћемо поштовати и дискриминацију пред којом ћемо жмурети?

Било како било, замишљај републиканце како шаљу депеше писцима лингвистичких атласа у земљи и иностранству: „Да бисмо се изборили с великосрпским настојањима, достављамо вам одлуке наших републичких скупштина. Атлас ишарајте тако да одрази вољу скупштинске већине, која говори и кроз свог сина Теофила (Матеј, 11, 34).”

Теофил Панчић, додуше у нешто ужем контексту, каже и да су Срби прошли у складу с народном пословицом „Како сејеш, тако ћеш да жањеш.” У неку руку то је истина и истовремено незабележен безобразлук. Не ради се, наиме, о ономе на шта циља колумниста *Времена*. Нису Срби посејали зло, него су направили Југославију, и то је била сетва из које је српски народ пожео највеће губитке у двадесетом веку, уз оно што су нам, самостално и добровољно, чинили Немци и Енглези. Опште место, али се у овом случају треба запитати како нека општа места постају општа места: тако што су се показала као *ноторна и необорива научна истина*. Остаје нам да чекамо још само наредбу да језик у Србији промени име у *србијски*, по Републици Србији. То је логичан завршетак неписаног параграфа о праву и обавезама што се тиче имена језика и језикā на јужнословенском тлу.

Као прилог овоме даћу цитат из текста Горана Радоњића, доцента на Универзитету Црне Горе. Наслов текста је *Црногорском пријатељу*:

„Како је могуће да ти поперовци [у Црној Гори] не реагују на хајку против српског језика коју ова држава спроводи годинама? На систематско поништавање основних права, на укидање српског језика, језика већине грађана Црне Горе, и на инсталирање новог говора који ионако готово нико, осим малог броја отворених националиста, не користи? Мисли ли ти интелектуалци да, према званичним подацима, око 270.000 (двјеста седамдесет хиљада) људи, међу којима су и њихови рођаци, пријатељи, школски другови, комшије, треба и даље да трпи терор и свакодневна понижења? Или је, можда, потребан још већи терор кад смо тако тврдоглави па говоримо српским језиком...”